

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.  
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.  
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.  
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.



# • HVAR 8 DAG •

ILLUSTRERADT

MAGASIN



BORGHOLMS SLOTS-RUIN. — FOTO. MARIA HAMMARBACK, BORGHOLM.

14:DE ÅRG.

DEN 6 OKTOBER 1912.

Nº 1.

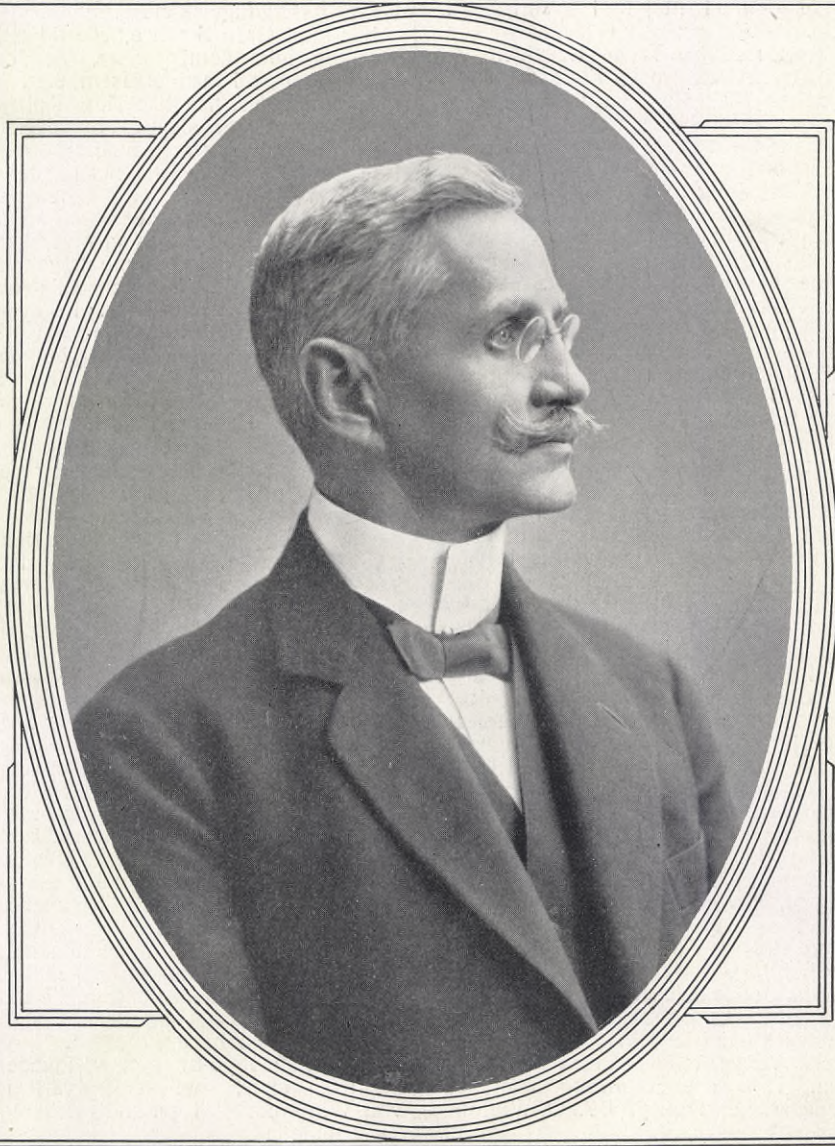


Foto: Hamngriet, Sjöholm.

Klitche: Bengt Silfversparre.

*E. Marks von Hildeberg.*



Den man, hvars bild H. 8. D. i dag återgifver å sin första sida, intager utan menings-skiljakt ghet ett af de främsta rummen bland dem, hvilka i innevarande tid varit kallade att deltaga i arbetet på modernisering och vidare-utveckling af den svenska rätten.

Frih. Erik Teodor Marks von Würtemberg tillhör en släkt, hvilken antagligen, såsom äfven namnet antyder, ursprungligen härstammar från Würtemberg. Den förste med säkerhet kände stamfadern, Johan Marks, hvars fäder uppgifves ha varit öfverstelöjtnant i svenska armén och deltagit i trettioåriga kriget, var född i Bremen samt blef slutligen landrichter i Livland. Hans söner, Gotthard Wilhelm och Carl Gustaf, adlades 1720 och fingo tillå else att "till en åthskilnad af and e adelige släcter i Wärt Rike behålla deras förriga namn med tillägning af Wirtenberg och således hädanefter kalla och skrifva sig Marks von Wirtenberg." Den äldre brodern, hvilken utmärkt sig under Carl XII:s norska krig och sedermera i de militära graderna avancerade ända till fältmarskalk, blef 1759 upphöjd i friherrligt stånd och från honom härstammar i fjärde led Erik Teodor.

Denne är född den 11 Maj 1861 å Torfsäter i Björnlunda socken af Södermar lands län, äldste son till underlöjtnanten Ulrik Johan Teodor Ludvig Marks von Würtemberg och hans maka Klara Gustafva Kjellgren, en dotter till måltaren Erik Kjellgren i Nyköping. Sin skolundervisning fick han vid Nyköpings läroverk, där han aflade mogenhet-examen 1878. Samma år blef han student i Uppsala och var där efter två år färdig med fil. kand.-examen, hvarpå han ägnade sig åt juridiska studier och 1885 vardt juris utriusque kandidat. Härefter följde sedvanlig tingsstjänstgöring, som 1887 medförde utnämning till vice häradshöfdingetitel af Svea hof-rätt. Inom denna tjänstgjorde han sedan dels som fiskal, dels som adjungerad ledamot, tills han 1894 utnämndes till assessor. Samma år blef han t. f. och fyra år därefter ordinarie revisor i sekreterare hvarpå han år 1900 utnämndes till domhafvande i Södra Åsbo och Bjäre häraders domsaga i Skåne.

Erik Marks von Würtemberg var emellertid icke ämnad att begravas i en landtdomares visserligen betydelsefulla, men dock i danskymda ställning.

Redan 1894 hade han börjat deltaga i lagstiftningsarbetet som sekreterare i fiskelagskommittén och följande år fick han sekreterareuppdrag i kommittén för utredning af frågan om statens ansvarighet för skada i följd af lösa ämbetsbrott. År 1896 blef han ledamot af lagbyrån och var 1898 sekreterare i det särskilda riksdagsutskott, som tillsatts för behandling af den k. propositionen med förslag till lag angående makars egendomsförhållanden. Det var sålunda med en omfattande lagstiftareerfarenhet han 1901 skred till den uppgift, hvilken tills vidare är den förnämsta han lyckats lösa: nämnda år kallades han till svensk ordförande i den då tillsatta nordiska kommittén för utarbetande af förslag till gemensam skandinavisk lagstiftning om köp af lös egendom m. fl. till obligationsrätten hörande ämnen. Kommittén afgaf den 30 oktober 1903 sitt första utlåtande, innehållande ett förslag till lag om köp och byte af lös egendom, som år 1905 upphöjdes till lag. Det är allmänt erkänt, att frih. Marks von Würtemberg har förnämsta förjänsen af denna lags fram-tående egenskaper: klarhet, lättfattlighet, följdriktighet och omsorgsfull anknytning till rådande handelsbruk, i den mån lagen inlåter sig på att speciellt ordna rättsförhållanden vid affärer köpmän emellan. T. o. m. en så sträng kritiker af nutida lagstiftningsarbeten som prof. A. O. Winroth

har icke tvekat att skänka denna lag sitt erkännande och inom handelsvärlden lära meningarne ej vara delade om dess utmärkta beskaffenhet.

År 1903 utnämndes emellertid frih. Marks von Würtemberg till ledamot af Högsta domstolen och undandrogs därmed det direkta lagstiftningsarbetet. I stället återfinner man hans skarpsinne i Högsta domstolens öfver olika lagförslag författningsenligt afgifna utlåtanden.

När Karl Staaff 1906 gick att bilda sin första ministär, var han ock angelägen att å densamma förvärva frih. Marks von Würtembergs bepröfvade kraft. Med hänsyn till, att den då brännande röst-rättsfrågans föredragning ålag justitieministern, öfvertog han visserligen själf denna portfölj, medan frih. Marks von Würtemberg formellt stod endast som konsultativt statsråd. Men det var en offentlig hemlighet, att denna ordning var sedd att vara endast provisorisk och att för öfrigt redan från början den juridiskt-tekniska handläggningen af lag-ärenden övertagits af den sistnämde. En god del af de talrika lagförslag, som framlades af den första Staaffska regeringen torde sålunda af honom ha bragts i slutgiltigt skick.

När ministären Staaff emellertid redan följande år fann sig böra demissionera, återgick Marks von Würtemberg till justitierådsemetet. När 1909 lag-rådet inrättades, fick han jämväl plats i detta. Särskildt erinrar man sig hans betydelsefulla yttranden öfver de lagförslag angående arbetsaftal, som framlades till 1910 och 1911 års riksdagar. I all synnerhet äro hans ord om möjligheten att förekomma s. k. allmänfarliga sträjker värda att minnas. "Det är af vikt, sade han, att ej öfverskatta betydelsen af det straffhot, som här kan ifrågakomma. Att det-samma skulle vara helt och hållet overksam, kan helt visst ej med fog påstås. Lagens och samhälls-ordningens auktoritet torde lyckligtvis äfven på förevarande område vara af stor betydelse. Men att straffhotet skulle i och för sig förslå att afhålla från samhällsfarliga åtgärder, om hvilka här är fråga, kan ej antagas. Under en social strid, som uppjagat sinnena, kan man ej med säkerhet påräkna, att straffbuden skola blifva allmänt respekterade, och det bör ej döljas, att i händelse här åsyftade mass-förseelser skulle komma till stånd, lagens tillämpande skulle stöta på stora svårigheter och dess hälgd därigenom i viss mån lida. Farhågan därför kan icke utgöra skäl för att lämna gärningar af här antydd art straffria. Men den måste man till varsamhet vid straffbudens uppställande och tyder äfven på angelägenheten af, att staten när skärpning eller vidgande af dessa straffbud genomföres, icke därmed slår sig till ro. Kan någonting åtgöras för att ytterligare minska frestelserna till sådana arbets-inställelser, som rikta sig mot viktigare samhälls-funktioner, lärer detta tydligen äfven till minskande af de betänkligheter straffbuden ur nyss antydda synpunkt i viss mån måste väcka. Hvilka utvägar i detta hänseende kunna komma i fråga kan ej här utredas, men det förefaller tydligt, att därvid bör komma under öfvervägande å ena sidan, huruvida icke staten genom lagstiftning eller annorledes kan å hithörande arbetare, äfven dem, som ej äro anställda hos staten själf, ägna särskild omsorg i syfte att minska eller undanröjda anledningarne till deras deltagande i sociala strider, och å andra sidan, huru samhället må undgå att ställas i alltför starkt beroende af dessa arbetaregrupper".

Ur yttrandet talar den frisinnade, humana och praktiska anda, som ståde varit för frih. Marks von Würtembergs lagstiftningsarbete karaktäristisk.



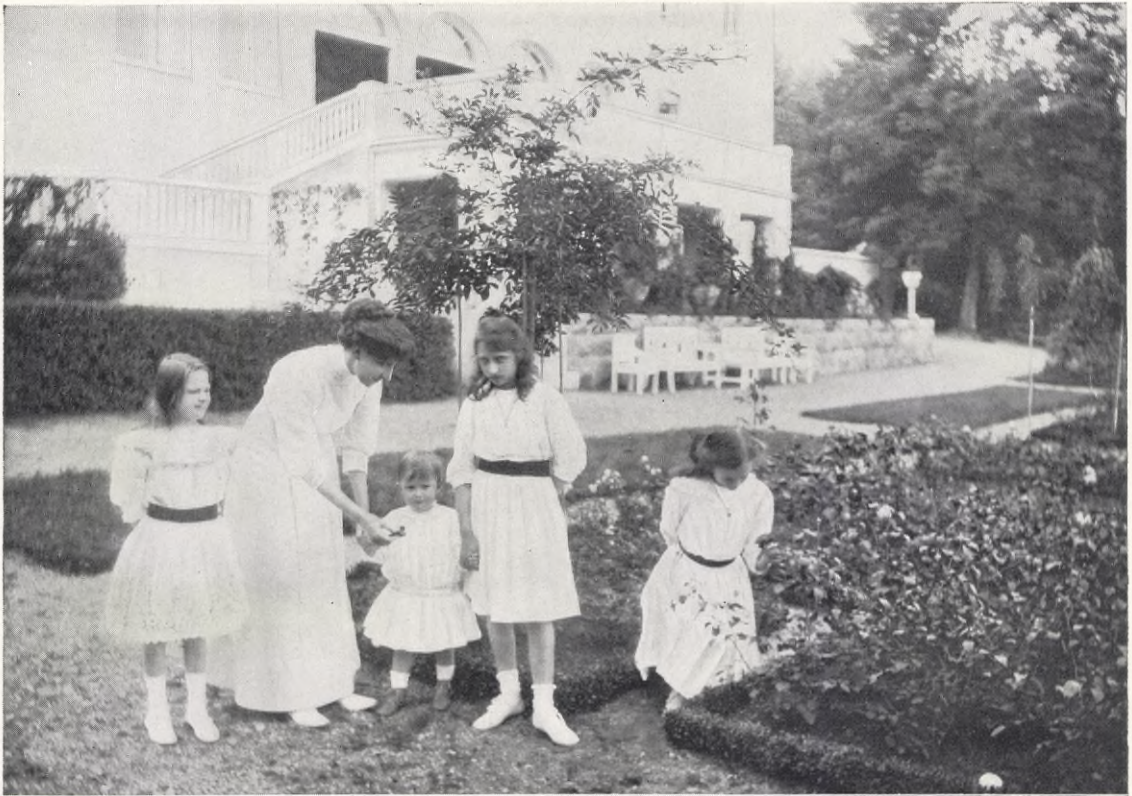


Foto. Winge, Norrköping.

Lichte: Ernst Sjöström.

Öfre bilden: PRINSESSAN INGEBORG, prinsessorna Margaretha, Märtha och Astrid samt prins Carl.

Nedre bilden: PRINS CARL med sin son.

Äfven denna sommar har hertigparet af Vestergötland med barn tillbringat å sitt vackra stgötogods *Fridhem*, där äfven öfriga medlemmar af vårt konungahus aflagt längre eller kortare besök. Vi återgifva några bilder, tagna omedelbart före sommarskjourens avslutande, hvilka bättre än alla beskrifningar tälja om den furstliga familjeidyllen på *Fridhem*.





Efter fotograf.

Klitché. Kem. A. B. Jönst Sjöföresparre, Lilla Gbg.

## ETT ÄNNU BEFINTLIGT TORP, TILLHÖRANDE VÄSTMANLANDS REGEMENTE.

En af vår tids egenarter är att i allt se en tendens. Särskildt torde böjelsen att vilja skärskåda hvarje fråga ur partiintressenas synvinkel vara ett karaktäristicum för våra dagars svenskar.

Speciellt när ämnet, som i föreliggande fall, rör sig om en försvarshistorisk fråga, har det därför synt mig omtänksamt att från början fritaga det från den genre, som skyltar med dagspolitikens hallstämpel.

Detta alltså i förbigående. — —

I januari månad hvarje år aflämnas cheferna för infanteriregementena rundt om i landet till högre myndighet sin rapport öfver den fast anställda manskapsstyrkan. Denna rapport upptager äfven en kolumn, angivande antalet i tjänst kvarstående *indelta*.

Helt säkert framkallar ordet "indelt" ideassocierationer hos litet hvar. Förlegade minnen från exercisären växa upp. Senaste generationer minnas kanske endast den indelta dagkorpralen på kompaniet eller kökskorpralen med sitt hvita förkläde, som fått en reträttplats för sina återstående tjänsteår vid köttgrytorna. Eller minnas de kanske den gamle sjukvårdaren, som förstår sig på att krydda ricinoljan med det oppmuntrande leende, som ville säga till delinqventen: "Tro mig, det hjälper", eller handräcknings-soldaten på skjutbanan, som gick och pysslade hela dagen i solgasset med tafflor och telefoner, som var allestädes närvarande och satte sin ära i att ingenting var i olag.

Seniga, väderbrynta, men ofta ståtliga typer äro de, dessa knektar af gamla stammen med borstiga mustascher och stela manér och med en outrotlig, ofta till öfverdrift gående vördnad för "befälet". Under bevaringsmötena är han "pojkarne" erfarna farbror och kompaniets allt i allo; han vet bättre än någon annan, hur ärtsoppa skall tillredas, hur ömma fötter skola behandlas, hur ränseln skall packas och kappan rullas; han knotar aldrig men har alltid en brödbit och kanske ett stycke fläsk kvar i tornisten som han gerna delar med sig af, se-

dan de andra gjort slut på sitt förråd. Han har satt in sitt lif på tjänsten under fanorna och förblifver under hela sin manbara ålder "mannen i ledet", van att lyda, icke af tvång, men af pliktänsla.

Mellan mötena brukar han sitt torp, och där sitter han lugn, tills fosterlandet kallar. Har på senare tider detta icke skett så ofta som tillförene, har det väl kunnat hända, att kring ploghornen stelnade fingrar haft svårt att räta ut sig vid mösskärmen och att ryggen burit spår af krökningen öfver spade och grepe — ja, det kan till och med hända, att de första dagarna efter skiljmässan från torpet hans uppsyn varit något butter och hans svar en smula enstafviga — må man förlåta honom detta, nu då han har yngre konkurrenser i krigstjänsten, konkurrenser, som han ej kan springa i kapp med under idrottsöfningarna och som kanske under middagsrasten ej älska den stilla ron i logementet i lika hög grad som gamlingen. Må man förlåta honom, han trifs ej med allt det nya, han är en omodern ande, som går och drömmar om den gamla goda tiden i barackerna, då de indelta voro arméns kärna och elit. Han går som en pittoresk typ, som en lefvande anakronism i kasernerna af sten, där kok-

groparna äro ersatta med maskineldade ångkokinrättningar, de mässingslysande blårockarne af grått och idel grått, och där själfva den hederliga exercisen är ersatt med indianliknande krypöfningar bland buskar och stenar.

Äfven i bygderna och på "roten" är väl soldaten-torpsittaren en mer och mer bleknad typ. Ännu veta dock kanske bygdens barn hvar "torpet" ligger, den lilla rödmålade stugan med täppan och grisen och med num merplåten uppe under takåsen, och de flesta torde väl äfven ha sett soldaten själf och hans många linhåriga barnungar. Någon respekt bevara de väl också för honom, ty han ser ståtlig ut, där han kommer i sin uniform med plymen i mössan vid bröstlopp och begrafning; i sina unga år var han en gerna sedd kavaller vid dansgillena, ty han kunde

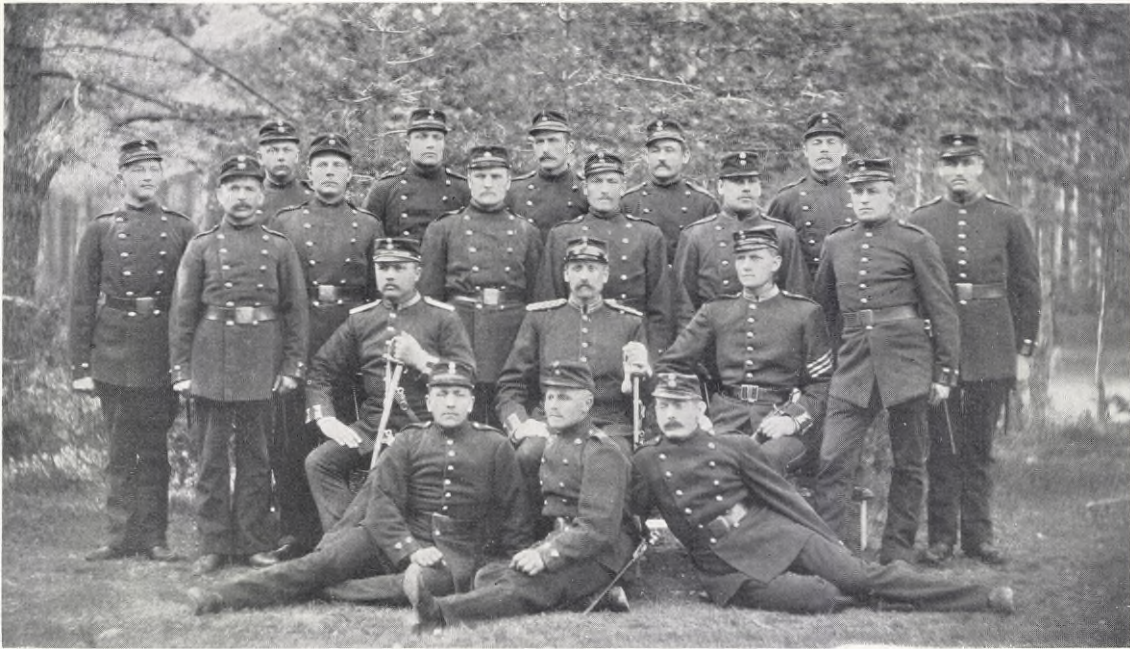


Efter porträtt.

Klitché. Penst Sjöföresparre.

EN VETERAN.





Efter fotograf.

EN INDELT KORPRALSKOLA FF ÅN 1870-TALET.

Kliché: Kem. A.-B. Bengt Silfverstjärne, S:t. M. Ctg.

dansa polskan taktfastare än någon annan, och det skal' vara ett sällsynt fall om han icke till äldre dagar bevarat sin ungdoms dansmelodier i hufvudet och kan leka fram dem på fiol eller dragspel, eller åtminstone trampa takten med fötterna.

Soldatens *namn* skiljer sig från landsbygdens vanliga på -son, ty han bär rotens namn med åtföljande nummer, hvilket förra ofta är karaktäristiskt — om ock icke alltid för bärarens *lynnesart* eller *egenskaper*, ty Lejon kan stundom i själen vara ett Lamm, och trion Svärd, Lans och Strid kan utgöra ett mycket fredligt sällskap, likaså Modig och Fält, och Fröjdfull gör kanske icke skäl för sitt namn mer än Lustig, Ferm, Lätt, Qvick eller Hurtig, Modig, Käck och Djärf.

Men nog härom.

*Indelningsverket ur tiden.* — Ja, icke ännu, ty då hade vi ingen anledning att väcka upp det ur dess graf — men snart, mycket snart skall det vara ett minne blott. Från och med år 1913, föreskrifver 1901 års härordning, bör det vara helt afskrivet, och regementenas stamrullor, som numera upptaga 10, 15, kanske högst 20 nummer per kompani\* visa, att vi med stora steg nalkas därhän.

\*) Det regemente författaren tillhör, upptog den 1/1 1912 numerären 129.

Ur indelningsverkets *historia* erinra vi oss, att denna institution, som grundar sig på jordägarnes skyldighet att uppställa soldater, daterar sig från konung Karl XI, som därför ock i häfd och tradition sködar hela äran. Med hvilken rätt så sker torde dock kanske vara i någon mån omtvistligt. Vi ämna här icke ingå på någon utredning af denna fråga, ehuru den kunde vara väl så intressant — icke minst i anseende till det i hela Europa era-stående i denna snillrikt uttänkta försvarsplan.\* För

att i någon mån göra rättvisa äfven åt Karl XI:s store föregångare på krigsorganisationens område, vilja vi emellertid citera Geijers ord i Sveriska Folkets Historia: "Om man med svenska indelningsverket menar en vid jorden fästad och efter provinserna indelad skyldighet att uppsätta och underhålla krigshären, så är Gustaf Adolfs grundläggaren till, hvad Karl XI fullbordade."

"Konung Gustaf Adolf", säger Axel Oxenstierna, ordinerade militien efter provinserna och försåg soldaterna med gods till deras uppehälle. Detta är ibland det förnämsta, som bemälte konung hafver här i riket med stort beröm inrättat; hvilket andra nationer hafva sökt imitera men allt härtill utan frukt."

\* Endast kosack-institutionen i Ryssland kan uppvisa ett något så när analogt motstycke.



Efter fotografi.

FYRA VETERANER SVÄRDSMEDALJÖRER.

Kliché: Bengt Silfverstjärne





Efter porträtt.

Kliché: Bengt Silfverparre.

H. EXC. J. IRGENS, Norges utrikesminister.



Efter porträtt.

Kliché: Bengt Silfverparre.

H. EXC. GREFVE A. EHRENSVÄRD, Sveriges utrikesminister.

De svenska och norska utrikesministrarne, åtföljda af sakkunnige biträden, hafva den 26 september sammanträd i Göteborg för att om möjligt komma till uppgörelse i de invecklade renbetesförslagen, utan att desamma skola behöfva underkastas den skiljedom, för hvilken förberedelser annars redan blifvit träffade.

Det är ett rätt anmärkningsvärdt förhållande att förhandlingarne äga rum vid ett sammanträde direkt mellan de två ländernas utrikespolitiska ledare, något som i viss mån erinrar om de under medeltiden och ända fram under Gustaf II Adolfs tid

vanliga gränsmöten mellan de nordiska monarkerna, under hvilka befintliga tvistepunkter såväl som gemensamma intressen plägade drifvas.

Att man gör ett försök att ungå skiljedom, beror väl sannolikt därpå, att man icke känner sig viss om, att en sådan komme att tillgodose det verkliga *interesse*, hvarom är fråga, nämligen lapparnes. Hvatill kommer, att oberoende af skiljedomen lappfrågan åter framställer sig redan så snart som år 1920.

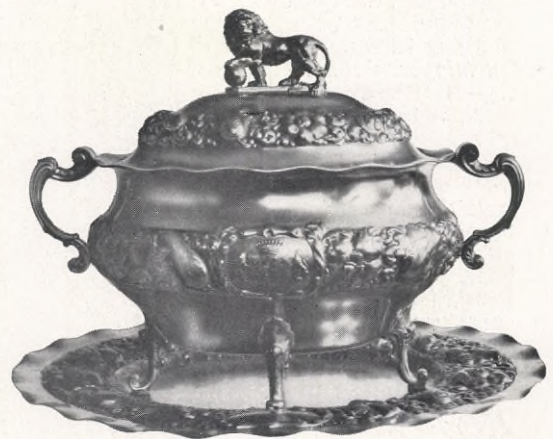
Det är ju inga stora nationella frågor det här gäller hvarken för Sverige eller Norge. Hvad det gäller är en lifssak för lapparne, det i utdöende stadda nomadfolket, mot hvilket såväl den svenska som den norska nationen ha den starkare plikten. Det är varmt att hoppas, att tvistemålen skola kunna lösas på ett sätt och i en anda, som i det längsta bevarar lapparnes existensmöjligheter.



O. C. SCAENIUS, Kammarherre, Danmarks nyutnämnda sändebud vid svenska hofvet. Efter senaste porträtt.

Till den nu afgångne danske ministern i Stockholm greve F. W. Spønneck och hans maka har från en större vänkrets af svenska damer inom hufvudstadens högsta societet öfverlämnats en minnesgåfva bestående af en utmärkt vacker större skål af förgylt silver med lock och fat i barockstil, efter idé af prof. Clason utförd af hofjuvelerare Hallberg. Med gåfvan följde en smakfullt textad adress med gifvarinnornas namn.

Vårt danska ombud, k. hofotograf, kom att i föregående nr göra sig skyldig till en förvexling med afseende på det nya danska sändebudets porträtt. Vi äro nu i tillfälle lemna ett nytt, autentiskt och be våra läsare öfverse.



H. S. Da STOCKHOLMSFOTOGRAF.

Kliché: Bengt Silfverparre.

SVENSK MINNESGÅFVA TILL GREFVE F. W. SPONNECK, Danmarks i dagarne afgångna sändebud.



# ENGELSKT ESKADERBESÖK I SVERIGE.

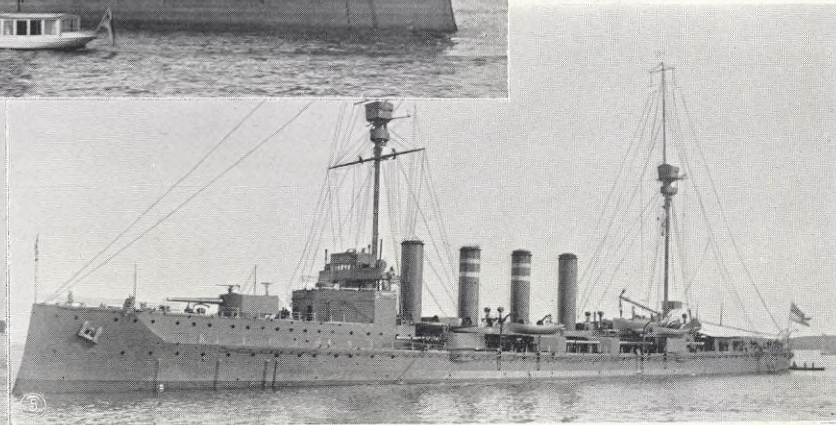
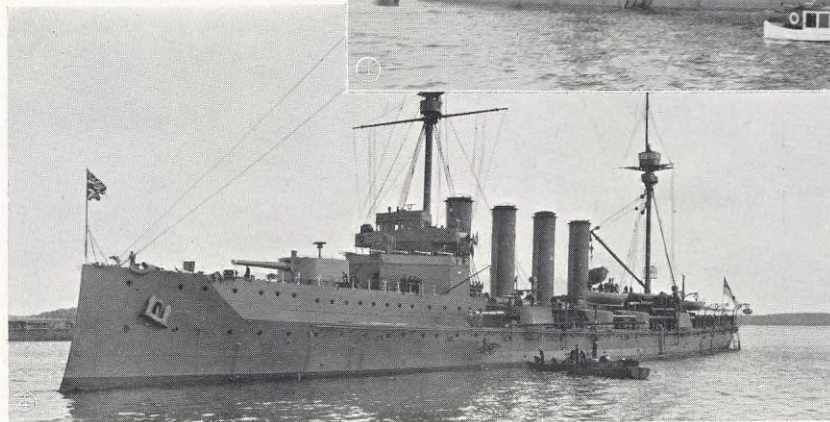
1. CHEFSFARTYGET, SLAG-  
SKEPPSKRYSSAREN "INDOMI-  
TABLE": *deplacement 17,300 tons,*  
*8 st. 30<sup>s</sup> cm. och 16 st. 10<sup>s</sup> cm.*  
*kanoner; 26 knop; kostar 31<sup>s</sup> mill. kr.*



*2—5 äro systerfartyg;*  
*deplacement 13,600 ton;*  
*6 st. 23 cm. 4 st. 19 cm. och 24 st.*  
*5<sup>s</sup> cm. kanoner;*  
*23 knop; kostn. i medeltal 21<sup>s</sup> mill. kr*

## PANSARKRYSSARNE:

2. NATAL.
3. COCHRANE.
4. ACHILLES.
5. WARRIOR.



BRITTISKA 2:A KRYSSARESKADERN.





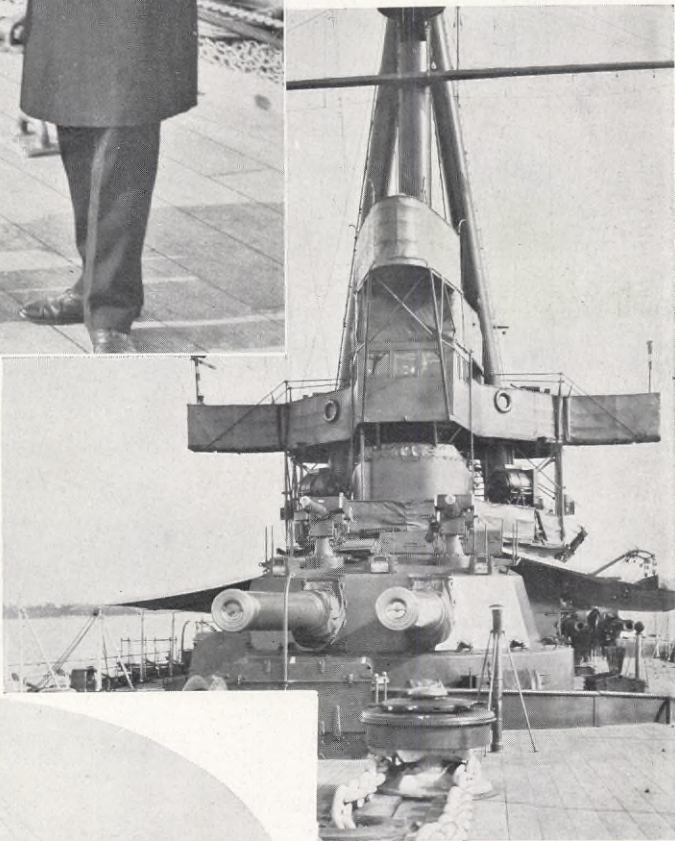
ESKADERCHEFEN, REAR ADMIRAL SIR GEORGE WARRENDER, FLAGGLÖJTNANTEN M:C WILSON OCH DEN SVENSKA UPPVAKTANDE ADJUTANTEN, LÖJTNANT PALM OMBORD Å INDOMITABLE.

Då de engelska fartygskolosserna ångade in på Trälhavet lag den svenska skoleskadern under befäl af kommandör Juel förankrad där för att hälsa gästerna. Öflig salut samt visiter växla- des mellan de engelska fartygen, Oskar-Fredriks- borgs fästning och den svenska eskadern. Till sist gick kommandör Juel ombord på "Indomi- table" för att personligen hälsa den engelske ami- ralen, hvarefter det officiella mottagandet var slut.

Under dagarna den 27 sept.—4 okt. har vårt land och närmast hufvudstaden haft maritimt storfrämmande i och med det besök den "brittiska andra kryssaeskadern" aflagt i våra farvatten kring Stockholm. Eskadern består af chefsfartyget slagskepps- kryssaren "Indomitable" samt pansarkryssar- ne "Achilles", "Cochrane", "Natal" och "War- rior".

Eskadern, hvilken på grund af fartygens storlek måste kasta ankar redan ute på Trälhavet, är en af de mäktigaste, om icke den mäktigaste, som någonsin gästade våra far- vatten och ger en nog så god föreställning om Englands sjömak. De fem pansarkryss- sarn, alla af hög klass och öfverträffade endast af några få på allra senaste tid stap- satsa dreadnoughts, räknas tillhöra den andra slagskeppeskadern, en af de åtta, som England haller i europeiska farvatten medan kryssare-eskaderns antal darsam- mastades är tretton.

Högste befälhavare för den eskader, som nu besökt oss är rear admiral (konterami- ral) sir George I. S. Warrender, tidigare högste befälhavare för den ostindiska flot- tan. Sammanlagda besättningsstyrkan be- löper sig till 3,500 man.



CHEFSFARTYGET, SLAGSKEPPSKRYSSAREN INDOMITABLE.



H. & D:s STOCKHOLMSFOTOGRAF.

SVENSKA ESKADERNS CHEFSFARTYG, Pansarbåten Oden.

Klitché: Bengt Sjöfverparre.

För de främmande officerarne har på konungens betallning hertigparet af Söderman- land gifvit lunch, hvarjemte sjöofficersäll- skapet samt Stockholms stad anordnat mera officiella fester.

För underofficerare och menige voro fes- ter å Skansen. — De populära och käcka blåjackorna ha mycket syns på permis- sion i hufvudstaden hvilken de säkerligen funnit lika bedarande som allt annat främmande sjöfolk före dem.





SCEN I "NATTKYPAREN" UR ERNST DIDRINGS ENAKTS-CYKEL Å INTIMA TEATERN:

*Fru Molander. — Herr Lavén. — Herr Westin. II. 8 DA STOCKHOLMSFOTOGRAF.*

Intima teatern i Stockholm framförde den 25 sept. tre enaktare af Ernst Didring, sammanfattade under den gemensamma titeln "Eros", men utan annat inre samband, än att de alla tre variera kärlekstemat. Uppslaget i de två första akterna "Vid korsvägen" och "Segraren" var icke alltför nytt, den försummade kvinnan lämnar mannen för älskaren, men författarens stora människokännedom och förmåga af dramatisk koncentration

gjorde dem båda, särskildt "Segraren", till lifsbilder af bestående värde. Sista stycket, "Nattkyparen", utspeladt vid ett supébord i ett enskildt restaurantrum mellan den halfrusige lebemannen, kokotten och nattkyparen, i hvilken hon igenkänner sin ungdoms älskade, var med sin raffinerade effektfullhet af stark verkan. Utförandet var godt och den i det närmaste fulltaliga publiken, till stor del litterär, var frikostig med bifallet.

## EN FERIEHISTORIA.

FÖR HVAR 8 DAG AF K. G. OSSIAN-NILSSON.



**K**LAS HÄLLIN var född ungarl, ty han var född enstöring. Så lydde det paradoxala, men allmänna omdömet, och så menade också Klas Hällin själf.

Hällin var ingen sällskapsmänniska, i kamraters lög var han fämält intill tråkighet, och öfverhufvud erkände han ej begreppet kamrater. För det det fallit en del personer in att välja samma yrke som man själf — att bli ens konkurrenter, med ett ord, skulle man vara piskad att kalla dem kamrater, att dela vänskap med dem, man följdriktigast bort ägna fiendskap!

Hällins bästa umgänge var hans böcker. Ibland höll han till och med tillgodo med sig själf. Det var under ferierna, som han alltid tillbrakte på turistfärd, och naturligtvis uppsökte han de ensligaste bygder, som stodo att uppleta.

Han hade inte alltid tur. Hur det var, hade han skaffat sig — helt passivt förstås — en hel del bekanta, det moderna livet är nu en gång sådant. Och dessa bekanta hade en talang att möta "bror Hällin" på de mest oväntade ställen.

En gång hade han råkat lektor Åkesson med familj uppe i Lungsund i det bortglömdaste Värm-

land. Det var vid det tillfället Åkesson och Hällin blefvo dödsfiender.

En annan gång hade grosshandlar Dahlqvist hamnat på Gotska Sandön ett kort ögonblick, innan Klas Hällin lämnade motorbåten. Dahlqvist och Hällin se hvarandra inte, när de mötas på stadsgatan!

Och en tredje gång dök Hällin plötsligt in i Läroverksklubben uppe på Sulitelma — hvarefter förtviflan intog hans hjärta och adjunkt Hällin beslöt att framdeles tillbringa ferierna på sin kammare, dit klubben mindre än någonsin skulle äga tillträde.

Men när nästa sommar stundade, blef det i alla fall kvaft i läroverksstaden, Klas Hällin beslöt att än en gång fresta sin lycka, denna gång på en helt ny turistled — nere i Skåne! Hällin log invändigt — ingen af stadsbekantingarna voro skåningar!

Afresan skedde under stor hemlighetsfullhet, och biljetten köptes till Eslöf. Därifrån fortsattes färden i en oväntad krok till Kristianstad, och efter en natt på Frimurarhotellet instufvade sig adjunkten på ett tåg till Immeln.

Resan gick lyckligt, det vill säga: ingen bekant korsade vägen af siktterna. Vädret var förtjusande, tågomgifningarna voro vackra — ej alls flacka, som den uppsvenska legenden ville ha Skåne



— och när adjunkten steg af vid den lilla stationen, mötte honom en så ödslig, doftande och dammfri idyll, att han gaf infödingarna rätt, när de halft på skämt kallade sin ort för Himmeln i stället för Immeln.

Ett litet sågverk arbetade här som i djupaste Norrland. Men det ständiga, tvåtoniga bullret endast framhöll tystnaden. Hällin frågade efter hotellet, men svarades, att sådant fanns här inte.

Skönt, tänkte enstöringen och andades ut. Ett hotell stod visserligen upptaget i Kommunikationsnerna, men så mycket bättre: det hade kanske nedlagts af brist på frekvens. Här skulle man kunna lefva, om — det klack till i adjunkten — om man kunde få någonting att äta!

En båtbygga sköt ut i den skogkransade insjö-viken. I en bod fick han hyra en eka för — tjugofem öre om dagen. Här förvärfvade han äfven några bundlar kex, en bit ost och annan torrskaftning och skyndade att med ett tyst och räddhågad jubel få ekan flott och årorna klara.

Men först då han manövrerat förbi bryggor, brädskjul och flott-timmer och såg stationshuset glida bakom en liten granholme, vågade flykten tro på sin triumf. Han hade, i alla händelser för i dag, funnit en absolut hägnad vrå åt sin sommarhvila.

Årorna sträckte ut. De jämna, kraftiga tagen tolkade den trygghet, roddaren nu kände. Han var ingen van roddare och sänkte väl då och då "en kattunge". Men öfning gör mästaren, och han satte en ära i att med sig själf till publik ro i kapp med sig själf.

Den långsmala viken, sammanträngd mellan branta löfstränder, vidgade sig. Det kom en kastvind från den östra udden och reste ett helt litet haf af små vågor, som smållde och sprutade om den platta stäven.

Det var friskt och skönt, detta. Solen brann på hvarstenda fjäll af den breda vattenbrynjan. Upe i branterna spejade röda torp, och från närmaste stranden hördes det svaga pinglet af en bjällko.

Holme efter holme klarades, udde efter udde. Och under rodden hade adjunkten god tid med betraktelser. Denna gamla bygd hade bättre än de flesta bevarat urtidsminnen till vårt sekel. Vid öfre änden af sjön hade hittats kanoter från tidiga stenåldern, antagligen fanns också här liksom i grannsjöarna lämningar af påbyggen, här fanns ju offerstenar från bronsåldern, hit förlade ju Rudbeck sitt älskade Atlantis...

Adjunktens historiefantasi lefde upp: sannerligen, bygden gjorde skäl för namnet. I sådan tystnad, störd eller framhållen blott af bjällpinglet, i sådan ödslighet, lugnande för nerverna, i sådan naturskönhet med skog och vatten och vatten och skog, hvart blicken spanade, skulle Klas Hällin vilja tillbringa sin sommar — ja (han tänkte så med en suck), hela sitt lif!

Efter ett par timmars stärkande rodd lade han i land på en obebodd holme, hvars branta stelhet lockat honom. Här stego grantopparna som master i en hamn, här lågo blocken som vågbrytare framför ett urtidens fiskläge.

Hällin krånglade sig med åtskilligt besvär i mellan blocken, båten måste han lämna bunden vid en ruska ute i vågbandet, och själf kom han hoppande från sten till sten blott mödosamt i land.

Han dröp af svett öfver hela kroppen, sportskjortan klubbade vid, det han mest längtade efter, var ett bad, konsten var endast att hitta ett lämpligt badställe. Efter någon tvekan lämnade adjunkten sin båt i sticket och gaf sig på ströftåg längs stranden. Den bestod nästan öfverallt af granit- och skifferflisor, och öfverallt kransades den af hopade

rullstensblock. Af allt att döma stupade djupet sedan brant ner, hur djupt, var ej godt att veta, i lfösjön var det ju på sina ställen åttio famnar.. och Hällin var ju en försiktig karl.

Det tog tjugominuters klättring bland snår och hållar, innan han fann det han sökte — en liten lågsluttande strandfläk med ett vatten, som ett godt stycke ut pryddes af hvita näckrosor. Näckrosorna syntes honom ett godt tecken. Här kunde där just inte gapa några afgrunder. Här —! Intet funderande längre, kläderna af, ut, en hastig doppning... allt längre utåt... Hällin öfverraskade sig med att simma ut mot de vackra, hvita kalkarna.

Vattnets tjunsig grep honom, han sam allt längre ut, längre, längre... Till sist fann han rådligast att värda, han såg då holmen sväfva på soligt vatten, likt ett svart skrof med en skumkant kring stäven. När han åter närmade sig, varsnade han sin eka, fasthållen af ruskan, men, som det tycktes åter flöt. At andra hållet, strax i närheten af badstället låg emellertid ännu en — en främmande eka, ordentligt uppdragen på ett stenblock!

Det klack till i Klas Hällin, och han fördubblade sin fart i ifvernt att undersöka förhållandet. Skulle någon... men där bodde då ingen på holmen, så mycket hade han sett. Skulle några bärplockande barn ha lagt till? Hällin kom i detsamma att tänka på, att plånboken med reskassan nu låg blottställd för hvem, som fann den.

Så stor var adjunktens plötsliga ifver, att han uppgaf planen att i förbifarten nappa en vacker hvit Nymphæa som minne af "Himmelsfärden". Han sam hastigt förbi, bottnade och sprang mot land, så svallet yrde om honom.

Nej, här syntes ingen till... Hällin spejade och spejade utan resultat. Han såg emellertid tydligt *fiendeekan*, den låg alldeles i närheten... bara några steg, så stod han och stirrade ner i den...

Klas Hällin for tillbaka, som om han sett en orm: det låg en damväska och ett par handskar på aktersätet!

Hällin, som utan att vara någon sedlighetsfantast dock alltid hållit på blygsamheten, gaf sig ej tid att soltorka. Han gnodde sig med en ren näsduk och kröp skyndsamt i kläderna.

Sedan bråskade han snubblande och snafvande öfver strandstenarna på väg mot sin eka. Han kom plötsligt att tänka på, att den kanske kunde göra sig lös på egen hand. Det behöfdes bara, att en vindil ryckte loss löfruskan.

Hällin hoppade vigare än en stenget ute bland blocken. Han såg... han hoppades komma fram i tid... men blicken stelnade förskräckt: hans eka *hade* slitit sig, den vaggade redan ett godt stycke ute på vattnet!

Hällins första tanke (sedan han svurit) var att på nytt kasta af sig kläderna och ge sig ut att inhemta ekan. Men vissheten, att det fanns en dam i närheten, var honom nog att slå tanken ur hägen... att uppskjuta, att...

Men *hur* i all världen skulle han åter få tag i sin eka? Han grubblade och grubblade — utan resultat!

Nervöst famlade han sig tillbaka mot badstället och *fiendeekan* — *kanske* den redan lagt från land?

Jo, pytt, den låg, där den låg... damväskan och handskarna likaså. Damen hade ännu inte återvändt... låg kanske och sof uppe i backarna eller... nej, där fanns bestämdt intet annat badställe kring hela ön.

Han tänkte på sin förlorade farkost, som han till på köpet kanske skulle få ersätta ägaren. På det sättet kom rodden att kosta betydligt mer än de tjugofem örena...





Foto Dahlgren, Uppsala

Kläd: Loutj Sijfersvarms.

I UPPSALA: 1. KAPTEN ROALD AMUNDSEN, 2. D:R SVEN HEDIN, 3. PROFESSOR A. HAMBERG.

Klas Hällin gaf sig till att ropa hallå. Han ropade så det hallådde i backarna. Både på holmen och på stränderna omkring. Alla de vackra skogsbranterna svarade, men ej med mänsklig röst. Det var bara svaga och oartikulerade ekon. Svallet kring blocken sorlade entonigt. Vinden sjöng doft i tallen där högst uppe. Solen gassade med blåa slöjor under strandruskorna. Det var verkligen en härlig dag.

Hällin hade alldeles förlorat förmågan att njuta dess härligheter. En enda tanke sysselsatte honom: ekan, ekan, hans förlorade eka!

— Hallå, hallå, skrek han, så fågelpipet förskräckt tystnade i dungen ofvanför.

Då svarade det ändtligen ett svagt, men fullt tydligt hallå. Det kom väl från andra sidan holmen.

— Hallå, skrek han ännu ifrigare.

— Hallå, svarade det klingande klart, nu uppifrån, och Hällin upptäckte en ljusklädd, kvinnlig gestalt, som just kom till synes under tallen på krönet.

— Hallå!

Det var damen, som upprepade det muntra ropet, Hällin hade förstummats vid synen, han fann det opassande att ropa längre. Och därtill kom en viss beklämmande känsla, en aning om något nära förestående obehag, ett... ja, ett varsel... Hällin brukade ju annars skratta åt allt tal om sådant.

Nu syntes hon inte längre. Hon var stadd på nedklätring och doldes af löfverket kring slutningen.

Hon kom framglidande ur grönskan, och första intrycket på adjunkten var det af en näckros, som simmade honom till mötes. När han såg närmare efter, blef intrycket tyvärr ett helt annat.

— Det var... det var... det var grosshandlare Dahlqvists äldsta dotter! Detta öde, detta öde!

Hällin höll på att göra helt om och ta till flykten, men erinrade sig i tid, att han just var afskuren från blotta möjligheten, ekan...!

Den fräjdade norske forskningsresanden, sydpolens upptäckare, kapten *Roald Amundsen* har i dagarne gästtat Sverige och i Stockholm, Uppsala och Göteborg föreläst öfver sin äfventyrsfyllda färd till Sydpolen. I Stockholm hölls föredraget på aftonen den 27 sept. i Musikaliska Akademiens högtidssal inför Antropologiska sällskapet och inbjudna. Den utomordentligt intressanta föreläsningen, hvilken illustrerades af en serie lefvande bilder, tagna under sydpolsfärden, framfördes med vinnande flärdfrihet och belönades med stormande bifall af det fulltaliga auditoriet. Efter sammankomsten var en bankett anordnad på Grand hotell. Bland de till ett hundratal uppgående deltagarne var hufvudstadens lärda värld väl representerad. Hyllningstalet för hedersgästen hölls af amiral Palander af Vega.

Påtöjljande dag upprepades föredraget i Uppsala inför Geografiska föreningen.

Kapten Amundsen har af konung Gustaf tilldelats storkorset af Nordstjärneorden.

Det blef — från hans sida — en något förlägen inledning till en konversation, som skulle bli långvarig nog.

Alma Dahlqvist skrattade med ett vattenklart, hurtigt skratt, hvars melodi ljöd pirande falsk i Hällins öron.

Men han var så illa tvungen att ej låtsas om sina känslor. För en gångs skull behöfde han verkligen en af dessa medmänniskor, han så ifrigt undflydde.

— Hvad pappa och mamma ska bli glada, log fröken Alma skadegladd, tyckte han, — vi bo allsamman i Immeln i år! Där är så undångömdt och fridfullt, är det inte?

Klas Hällin bet sig i läppen och bleknade. Men hvad skulle han göra?

Det var en slagen man, som rätt nu tog plats vid Alma Dahlqvists åror. Det var en förtviflad man, som lät dem bågna i Immelns vatten på jakt efter en båt som ingenstädes stod att hitta. Hällin — och fröken Alma, vänligt nog, likaså — sökte i timmar. Men Hällins hyreka var försvunnen!

Mot aftonen, just i solnedgången, mottogs de unga tu af grosshandlarparet, som i bidan slagit sig ner på båtbyggnan, Adjunkten Hällin hjälpte rodande grosshandlarns dotter ur båten.

— Så du kommer tillbaks med fästman, skämtade den robusta fru Dahlqvist, medan grosshandlarn mörknade.

— Jag har just gett adjunkten en korg, skämtade Alma till svar.

Klas Hällin var den kvällen inte vid lynne att skämta. Det var han för öfrigt sällan.

— Jag har inte friat, sade han kort...

Det var sant nog, men en månad senare friade han, fick ingen korg och påstås snart nog ha botats för sin människoskygghet.

Han har till och med lärt sig att le... åt sig själf... och än i dag kan han småle åt sina äfventyr under... "Himmelsfärden"...





Efter fotograf. Kliché: Bengt Nilfverparv & NAMNPLÅT, tillhörig ett indraget torp.

(Forts. fr. sid. 5.)

Idén är alltså icke Carl XI:s, men äran af det konsekventa genomförandet kan ingen frantaga honom. Visserligen uppräknas i 1634 års regeringsform alla de ständiga regementena, till samma antal och namn som de sedermera indelta förbanden, men man få förstå, att denna armé, ingalunda var någon till numeräroch sammansättning stadgad organisation.

Den armé, som förut fanns, existerade på grund af Linköpings riksdags beslut af år 1600, i hvilket det heter, "att ett visst antal hofmän och knektar uti hvarje landsända uppå rikets bekostnad årligen och stadigt hållna blifva" och skulle deras underhåll i fredstid åligger kronan men under krigstid egendomligt nog provinsen.

År 1682 inträdde emellertid den betydelsefulla epok, under hvilken indelningsverket varit den bärande grunden för Sveriges krigsmakt — en epok af öfver 200 år.

Hvarje svensk vet, på hvad sätt denna organisation fungerar, eller rättare fungerat. Landskapen indelades i rotar, omfattande en stor gård eller flera smärre tillsammans. I senare fallet såväl som i det förra står en af jordägarna för det hela, ikläder sig rotehållarens skyldigheter. Hvarje rote erhöi ett namn och ett nummer inom visst kompani och regemente och uppsatte en soldat samt gaf honom torp. I stort sedt försåg länet ett regemente, och voro kompanierna och skvadronerna uppdelade på hvar sitt område inom "regementets stånd". Hvarje infanteriregemente ägde ursprungligen 1200 nummer, således 150 på hvar och ett af de 8 kompanierna. Kompaniofficerare som underbefäl voro skyldiga att bo inom kompaniet; därigenom erhöi ständig kontakt mellan befäl och manskap — ja, möjliggjordes detta patriarkaliska förhållande mellan kompanichefen och hans soldater, som rent af föreskref den förre att hålla reda på sina underlydandes kor och kalffvar, grisar och höns.

Soldatens förmåner af roten voro lega, årlig lön och hemkall. Legan var den af rotehållaren vid antagningen rekryten beviljade summan; lönen bestämdes vid samma tillfälle. Hemkallet bestod, torpet oberäknadt, i årlig tilldelning af spannmål, viktualier, hö, halm m. m., bete för kreatur, vedbrand, gårdselfång m. m. allt efter ortens tillgångar och beskaffenhet. Antagandet skedde vid rekryteringsmöten, som höllos inför regementschefen och landshöfdingen eller deras ombud. Afskedet som i regel erhöi efter 30 tjänste- och 50 lefnadsår kunde äfven beviljas för sjukdom eller för framtida bättre utkomst. Detta skedde vid generalmönstringen, en ceremoniös förrättning, därvid gubbarne i tur och ordning trädde fram för mönsterherren eller generalbefälhavaren och redogjorde för sina svårigheter.

Det genialiska greppet att göra landets krigsmän till en i fredstid på egen torfva — eller så godt som egen — boende jordbrukarestam, omfattades af samtid och eftervärld med den största beundran; och man kan utan öfverdrift säga, att det var med hänförelse, ständerna åtogo sig öfren härför.

Jämförelse ligger nära till hands.

Må vi emellertid låta reflexionerna göra sig själftva i afseende å vår tids förhållanden, då vi i häfderna rannsaka förfäders sinnelag. Må det tillås oss att citera följande underdåniga uttalande att 1723 års — dock så mäktiga — ständer:

att de "oansedt rikets af det långvariga kriget försvagade krafter vore nöjde att heller åsidosätta alla enskilda förmåner än att något af krigsmakten förminska; i hvilket afseende de och hos sig fast beslutit att vilja uti det till rikets trygg och säkerhet så hälsosamt inrättade indelningsverket alldeles ingen minskning tillstådja, utan låta detsamma uppå dess gamla fot stående blifva."

Anmärkningsvärd är äfven riksdagsskrifvelsen af den 4 okt. 1766, afgifven till konung Adolf Fredrik, af Rikets Ständers secreta utskott "med ständers makt och myndighet":

"Som indelningsverket med skäl är att anse för en af de dyrbaraste smycken i Eders kongl. maj:ts krona, i anseende till den märkliga styrka, rikets försvarsverk därutinnan äger" — så anhåller Rikets Ständers secreta utskott i underdånighet — "att denna inrättning nu och framgent må varda fredad och oförändrad bibehållen, och det vid straff för den, som däri söker göra rubbning".

Så underligt det låter för moderna öron, blef detta straff sedermera genom kongl. förordningen af den 4 febr. 1771 bestämdt till 1,000 daler silfvermynt: s böter till krigsmanshuset.

För visso blef under krigsåren stadgandet om rotens rekryteringskyldighet allmogen en tung börda, i synnerhet då under Karl XII:s fejder den stående numerären höjdes, så att rotarne i stället för en soldat måste uppsätta 3, 4 och 5.

Konsekvenserna af Rikshushållarens stora och nyttiga gärning utdrogos af sonen för långt — och en reaktion måste inträda.

Icke förr än 1812 befriades dock rust- och rotehållarne från åliggandet att allena ersätta afgången under krigstid. Detta år gör i öfrigt epok i vår historia i och med införandet af allmän värnplikt — baserad på några få dagars öfning med hvarje årsklass. Denna lag var emellertid ej afsedd att omintetgöra indelningsverket, utan skulle de indelta trupperna fortfarande utgöra arméns kärna, kring hvilken värnpliktsarmén i krigstid komme att svälla ut.

Slutligt afgörande för den gamla institutionens öde blef emellertid 1901 års riksdag, som stadgade, att rust- och rotehållarnes vid de indelta truppförbanden rekryteringskyldighet i mån af manskapets afgång skall upphöra; detsamma skulle gälla angående indelningsverket i dess helhet så fort ske kunde från och med år 1904. Ett surrogat för det indelta manskapet skulle volontärinstitutionen bli. Att den blef ett sämre surrogat än väntat var, lär ingen bestrida, sedan man sett svårigheten att fylla de 120 nummer på regemente, som skall utgöra den nya stammen. — Men härom har ordats nog i försvarskommissionerna.

Möjligen torde de få tills dato bibehållna kontrakten komma att förlänga den gamla stammens historia med ännu ett par tre år. De ännu kvarvarande veteranerna utgöra en blygsam eftertrupp, som betäcker det ärofulla återtag af en armé, hvilken endast tiden själf med sin eviga växling tvingat att vika.

Ofvanstående små erinringar ur indelningsverkets historia hafva endast berört dess sociala sidor.

Om dess praktiska betydelse, om dess funktion på slagfältet skola vi här ej orda. Hvarje blad i krigshistorien sedan verkets födelse vittnar därom.

Men den historien är skriven med blod.

Låt oss däri för ej vanhelga den med de förgängliga runor, en penna som vår kan rista.



## MODER OCH HENNES TOLF SÖNER.

I dessa dagar, då den sjunkande nativiteten i vårt land med bekymmer debatteras, torde vidstående lifskraftiga grupp bild kunna paräkna ett välförtjänt intresse. Den visar den väl tämligen ovanliga företeelsen af 12 helsyskon, alla friska och präktiga svenskmän. — Trots den höga siffran är icke detta hela barnaskaran. Bröderna ha näml. tre systrar, hvarjämte en broder dog i spääd ålder.

Föräldrarna till denna ståtliga barnaskara är numera aflidne skräddarmäst, och torparen Karl Knutsson och hans hustru Sara, f. Nilsson. Fadern var född 1836, innehade torp under Bergkvaradogset i Småland, och gifte sig 1860 med den 19-åriga Sara Nilsson. Barnen kommo i rask följd — dock alltid med endast ett i sänder — och det blef bekymmersamt nog att i den fattiga torparstugan finna mat och kläder till den stora barnaflocken. Men den småländska energien är känd; alla smättingarne behöflos och uppfostrades i hemmet utom en gosse som togs om hand af morfadern. De 15 syskonen — de befinna sig nu i 22—50 års åldern och äro samtliga bosatta i Sverige — ha allesamman utvecklats tillduktiga, skötsamma människor. Sönerna hafva ägnat sig åt jordbruk, handel och handtverk. Fio af syskonen äro gifta, och äfven deras äktenskap tyda på att traditionen ämnar uppehållas. — Skräddar-

mäst. K. afled år 1909, men hans hustru befinner sig ännu i lifvet. — Mödrarnes stora betydelse för samhället har väl alltid erkänts, men först på allra senaste tid har detta erkännande tagit sig offentliga uttryck. Vi känna visserligen i vårt land ännu icke till den i utlandet på sina håll införda principen att genom ekonomiskt gynnande uppmuntra barnrika familjer, men bekant är att nyligen en svensk kvinna offentligt hedrats i sin egenskap af moder till sex söner som samtidigt deltago i sommarens olympiska spel. Den enkla torparhustrun, som skänkt sitt land tolf söner och fostrat dem till goda arbetsdugliga medborgare borde icke blifva utan den utmärkelse hon synes oss ha i sällspord grad gjort sig förtjent af.



Efter fotografi.

TOLF BRÖDER — HELSYSKON.

Kliche: Bengt Sjöström.

GÖTEBORGS DOMKYRKAS STÖRSTA KLOCKA, har undergått omgjutning hos A.-B. K. G. Bergholtz i Stockholm och befinner sig sedan några dagar åter på sin plats i kyrkans torn.

Kramfors sågverk i Ångermanland hemsöktes den 22 september af en förödande eldsvåda. Elden, som, efter hvad det antages, uppstod genom försiktighet af cigarettroökade pojkar, utbröt vid 3-tiden på eftermidd. i en af brädgårdarne och

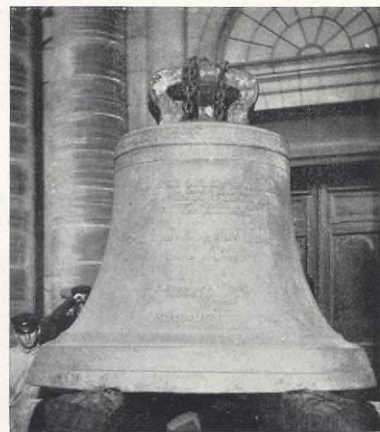


Foto. Backlund, Göteborg.

Kliche: Bengt Sjöström.

Vidstående bild. VY ÖFVER KRAMFORS SÅGVERK. (X) BRANDPLATSEN.



Foto. Sättervall, Kramfors.

tog på grund af den starka stormen våldsamt fart, inom kort bildande ett eldhaf med en ytvidd af c:a 5 tunnland. Eldlagorna, som flögo kilometervid omkring, hotade upprepade gånger att antända Kramfors municipalsambälle och kringliggande lantgårdar. I släckningsarbetet deltog 1000 sågverksarbetare, 300 man af Västernorrlands regemente, Kramfors brandkår samt tio flodsprutor. Vid 10-tiden på kvällen var elden fullt begränsad, ehuru ju eftersläckningen tog flera dagar i anspråk. Vid eldsvådan blefvo fyra torskskjul med ineliggande 2.000 tons pappersmassa och 2.200 standard lädvirke lågornas rof. Förlusten anslås till inemot 3/4 mill. kr.



Efter fotografi.

ÖGONBLICKSBILD FRÅN KRAMFORS-BRANDEN.

Kliche: Bengt Sjöström.





Tisnare kanal, hvilken sammanbinder sjön Tisnaren med en del smärre vattendrag samt sjön Fjällaren, samtliga på gränsen mellan Östergötland och Södermanland, invigdes den 25 sept. i närvaro af landshöfdingarne i Södermanlands och Östergötlands län. Kanalbolagets styrelse och ortens honoratiore. Invigningen förrättades af landshöfding E. B. Trolle.

\*  
Den nya turistryddan på Blåhammarsfjället, påbörjad för ungefär ett år sedan, är nu färdig. Stugan, belägen 2 mil

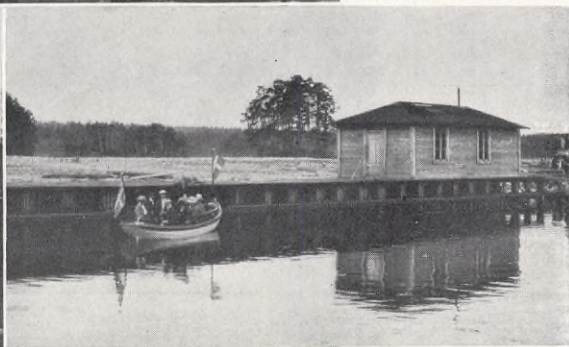


Foto. Haglind, Katrineholm.

STARRNÄSBRON, hvarå invigningen ägde rum.

Öfre bilden: 1—2. Landshöfdingarne i de två berörda länen, E. B. Trolle och K. L. A. E. Reuterskiöld. — 3. Major S. v. Post ordförande i Kanaldirektionen. — 4. Disponent J. Lindström, verkst. dirtkor.

Kitche: Kem. A.-B. Bengt Silfverparre, Sjöns-Gåg

HAMNEN VID ÄNDEBOL, kanalens slutstation.



från Storlien, ligger 1,160 m. öfver hafvet och är fullständigt vinterbonad. I undre våningen äro inrymda en s. k. storstuga jämte kök och rum för förare, och i öfre två stora sofrum, det ena för herrar, det andra för damer, det förra med 20 soflätor, det senare med 10. Under mars och april skall en förare uppehålla sig i stugan för att gå turisterna tillhanda. Under påskhelgen kommer antagligen äfven kvinnlig betjäning att finnas.

DEN NYUPPFÖRDA TURISTSTUGAN  
Å BLÅHAMMARFJÄLLET.

BLÅHAMMARFJÄLLET med Sylteparne i bakgrunden. T. v. synes den nya turiststugan.



Foto. för. H. S. D. af THOMASSON, ÅRE.

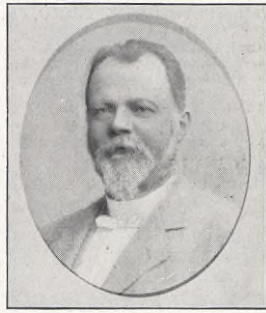
Klitche: Kem. A.-B. Bengt Silfverparre, Sjöns-Gåg



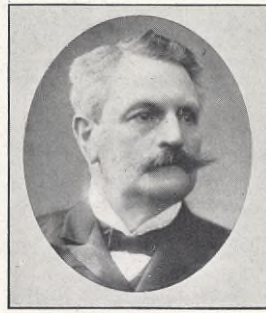
\* Data nedan.



**A. A. L. PALANDER af VEGA.**  
Amiral. — Djursholm, Stockholm. 70 år 2 Okt.\*



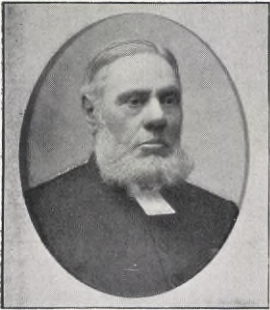
**C. SÖDERBAUM.**  
F. d. Krigsråd. — Stockholm. 70 år 4 Okt.\*



**G. O. R. LAGERBRING.**  
Friherre. Landshövding. — Göteborg. 65 år 9 Okt.\*



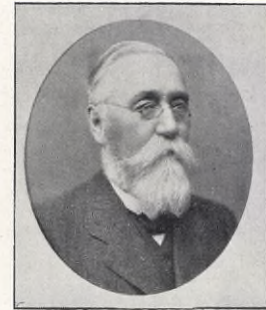
**J. E. BIESERT.**  
Ingeniör. — Lennartsfors. 50 år 30 Sept.\*



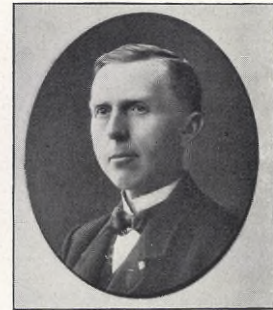
**C. P. SIK.**  
Teol. D.r. F. d. Kontr.-prost. Kyrkoh. — Lärbo. 70 år 25 Sept.



**M. G. E. BILLENREN.**  
F. d. Lektor. — Falun. 70 år 2 Okt.\*



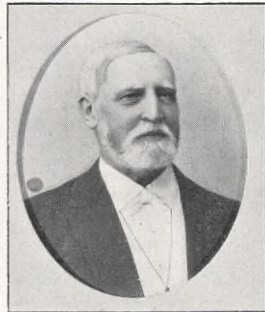
**A. FISCHER.**  
Kamrer. — Skara. 65 år 23 Sept.\*



**O. OLSSON.**  
Hemmansegare. Riksd.-man. — See. 50 år 18 Sept.



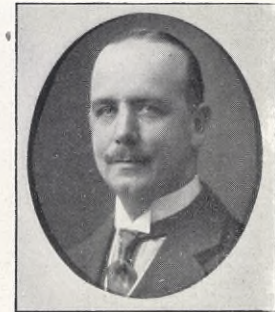
**J. W. BRATT.**  
Handlande. — Göteborg. 70 år 28 Sept.\*



**C. E. LUNDMARK.**  
Rådman. Handlande. — Umeå. 70 år 25 Sept.\*



**C. E. SCHULTZ.**  
Bankdirektör. — Stockholm. 50 år 19 Sept.\*



**O. K. H. STÉN.**  
Bankdirektör. — Stockholm. Nyvald verkst. dir. i Bank A.-B. Norra Sverige\*.



**C. O. ULFSPARRE †.**  
F. d. postmästare i Hernösand. — Stockholm. F. 34. † 24 Sept.



**O. A. CHLSSON †.**  
Sjökapten. — Göteborg. F. 37. † 16 Sept.\*



**K. H. HOGSIEDT †.**  
Godsegare — Sotieland. F. 56. † 17 Sept.\*

**LOUIS PALANDER.** Sek.-löjtn. v. Flottan 74, löjtn. 70, afsked 74, befälhavare å ångf. 73—74, åter i tjänst 78; befälh. å Vega u. nord-ostpassagen 78—80, Kapten o. adlad samt adi. h. konungen 80, adi. i Sjöförsv.-dep. komm.-exp. 80—89, chef f. ekio.-dep. v. Flott. stat. i Sthl. å 89—92, komm.-kapt. 2 gr. 89, 1:a gr. 92; chef för Marinförvalt. int. åld. 93—97, kommandör o. öfveradj. h. konungen 96, varfschef v. Flottans stat. i Karlskrona 97—99, chef f. Marinförvalt. 99—01, komteraniral 1900, Statsråd o. chef i Sjöförsv. dep. † 1—06; viceamiral 03, amiral i res. † 1, Led. af Örlogsm. Sällsk. 79, hedersled. 1900; led. af Vet. o. Vitt. San. h. i Göteborg 80, led. af Krigsvet.-Akad. 2 kl. 92, 1:a kl. 1900. Komm. m. st. k. Svärds-O.

**CARL SÖDERBAUM.** Stud. ex. C., kam. ex. 61, tjänstg. i Krigskoll. 62, kammarskr. i Armeeförvalt. 72, kamr. 75, krigsråd 85—07. Elev v. Musik.



Tyske ambassadören i London, friherre *Adolf Marschall von Bieberstein* afled den 24 sept. vid kurorten Badenweiler i Schwarzwald.

Dödsfallet, hvilket kom som en fullständig öfverraskning, har i Tyskland väckt stor förstämning, och med sällspord enighet förklaras från skilda politiska håll, att den tyska diplomaten i den bortgångne förlorat sin bästa kraft.

Friherre M. v. B. var född 1842 på godset Neuershausen i Baden. Efter slutade universitetsstudier ingick han på den juridiska ämbetsmannabanan och avancerade till domare och förste allmänne åklagare. Under åren 1875—83 var han ledamot af badensiska landtdagen och 1878—81 af tyska riksdagen, där han tillhörde det tysk-konservativa partiet. Sitt inträde på den diplomatiska banan gjorde han år 1883, då han utnämndes till Badens gesandt i Berlin. År 1890 kallades han till statssekreterare i tyska utrikesministeriet och 1894 till statsminister. Hans handelspolitik adrog honom det Bismarckska partiets ovilja; han utsattes i riksdag och präss för häftiga angrepp, hvilka till sist resulterade i, att han hösten 1897 demissionerade. Kort tid därefter utnämndes han till Tysklands ambassadör i Konstantinopel, hvilken post under davarande förhållanden ansågs som den tyska diplomatins mest krävande. Det maktpaligrande uppdraget kunde icke ha anförtratts i värdigare händer; Tyskland har friherre Marschalls öfverlägsna diplomatiska konst att tacka för det stora politiska och ekonomiska inflytande det under en följd af år ägt i Turkiet och ännu, om ock ej i samma grad som förr, njuter frukterna af. I maj innevarande år förflyttades friherre Marschall från Konstantinopel till London för att på denna den tyska diplomatins farligaste punkt värna sitt landsintressen. Den tid han tilläts verka här sträcker sig endast öfver några månader och tidsbegränsningen får kanske tagas som förklaring till att några resultat af hans arbete på det nya verksamhetsområdet icke kommit till synes.

Som diplomat ägde den bortgångne en eminent förmåga att öfverblicka de föreliggande frågorna, fatta deras verkliga innebörd och bringa dem till en lycklig lösning. Som människa var han en stark, karaktärsfull personlighet.



*För porträtt.*  
A. MAKSSCHALL VON BIEBERSTEIN †.

(TILLHÖR VEKANS PORTRÄTTGALLERI.)

Akad. 61—63. Öfverlär. i eng. språk. v. Tekn. skolan i Stockholm 67—75. Led. af K. direktionen öfver konungens hospital sed. 92. Led. af Krigsvet. Akad. 88. Ridd. af C. XIII:s O.

GUSTAF LAGERBRING. Landshöfd. i Göteborg. o. Bohus län sedan 97. Ord. i länets Hushålln. Sällsk.; ord. i styrelserna i Göteborgs Högskola och Chalmerska Institutet. Kronans ombud i styrelsen i Bergslagens o. Västergötland—Göteborgs jernv. a.-b. Led. af Riksd. F. K. Led. af K. Landtbr. Akad. Led. af K. Vet.- o. Vitt.-Samh. i Göteborg. Komm. m. st. k. N. O. Biografi jemte helsidesporträtt i årg VIII: 51.

ELOF BIESERT. Stud.-ex. 81, utex. fr. Teknolog. Högsk. 85, disponent vid o. deleg. i firman J. N. Biesert & Son i Lennartsfors. Statsråd o. chef i Finansdep. 05—06. Led. af Riksd. A. K. 1900—07, led. af Riksd. F. K. 11. Sedan sistn. är lemnat alla offentliga uppdrag för att helt egna sig åt industriell verksamhet. Verkst. dir. i Lennartsfors a.-b. sedan 11.

EHRENFRIED BILLEGREN. Stud. ex. 61, fil. dr. 65; adj. i Linköping s. å., lektor v. Falu h. a. lärov. 67—07. Led. af Falu stadsfullmäktige 83, sedan 99 ordförande. Led. af skolråd 73, ord. i dess folkskolestyr.; under femton år led. af styr. i Dalarnes folkhögskola, flera år dess inspektor o. ord. i styr. Led. af 6 döfstumdistr. styr.; v. ord. i styr. i Dal. anstalt i sinnesslöa. Ord. i styr. i Dal. förmånesfören. Led. af lands-tinget 87—10, dess v. ord. 03—09. Deleg. i Näs Tobakstabr. a.-b. och ord. i dess styr. Utg. fr. tryck bl. a. Vasaminena i Dalarne o. Trolldomsväsendet i Dalarne.

AUGUST FISCHER. Stud.-ex. 67, afg. fr. Tekn. Högsk. 69, fr. landtbr.-skola 70. Egnade sig 73—93 åt skötsel af sin egendom Kemnestorp. Var denna tid ordförande i komm.-stämma o. nämnd samt i fattigv.-styr. Tillträdde 93 anst. i Skara v. Sparbanken; kamrer derst. 95. Skolrådsled. i Skara 06—09, led. af stadsfullmäktige sedan 01.

JOHAN (JANNE) BRATT. Delegare i vinhand. firman J. W. Bratt i Göteborg. Stadsfullmäktig 94—06; led. af Renhållningsstyrelsen 84—09, därpå en följd af år säsom ord.; led. af styr. i Barnbördhuset 01—09; ord. i bevilln. beredn. 93—06.

EDWARD LUNDMARK. Sedan 67 handlande i Umeå. På sin tid led. af stadsfullmäktige, drätselkammare, ord. i fattigv.-styr., ord. i Handelsfören. Ord. i Sjömansh., dir.; rådmän sedan 06.

EDUARD SCHULTZ. Intr. i Stockholms Handelsbanks tjänst 84, kamrer derst. 96; å 50-årsdagen utnämnd t. bitr. direktör o. prokurist i samma bank. Mångårig styr. led. i a.-b. Primus.

HELMER STÉN. F. 79, stud.-ex. 98, anst. å in- och utländska bankkontor, kamrer i Bank a.-b. Norra Sverige 08, kassadirektör v. bankens kontor i Stockholm under några år samt i dagarne utsedd t. samma banks verkst. direktör.

AUGUST OHLSSON †. Förde i början af sin sjömannabana bohusslättiska långfärdande segelfartyg; befälh. å Uddevallaångare 75, sedan 96 å ångf. Kung Rane. Inneh. af Emmerymedaljen.

**Hrr Fotografier** uppmanas att vid insändande af fotografier till HVAR 8 DAG tillse, att deras namn finnes anbragt på fotografiets baksida. Endast då angifves firmanamnet.

INNEHÅLL

Justitierådet frih. E. Marks von Württemberg (helsidesporträtt med biografi). — Hertiggaret af Västergötland var Frihem. — Svenskt-norskt gränsmöte. — Danskt ministerstje i Stockholm. — A. Marschall von Bieberstein †. — Engelska erskaderbesöket i Stockholm. — Roald Amundsen på besök i Sverige. — Inledningverket. — En 200-årig institution ur tiden. — Ernst Dührings enakis-ekel. — Invgningen af Tisnare kanal. — Turisthydan på Blåhammarfjället. — Kramfors sågverk i lågor. — Göteborgs Domkyrkas storklocka. — Femton helsyskon. — Veckans Porträttgalleri. — "En feriehistoria" af K. G. Ossian Nilsson.

**NY ÄRGÅNG börjar med detta nummer.**

Är Ni intresserad af att ha den sålunda började 14:de ärgången komplett, bör prenumeration omedelbart göras — i närmaste Bokhandel, Postkontor eller Tidningsaffär

Expeditionen.

**H. 8. D:s Historiska Pris-täflan** synes väcka ett alldeles utomordentligt intresse. Vi vilja emellertid ytterligare en gång påpeka att lösningar utan den kupong som kommer att åtfölja nästa häfte, N:o 2, alls icke medtagas.

Afvakta sålunda nästföljande häfte N:o 2 och följ noga dess anvisningar.

Redaktionen.

Eftertryck af text eller illustrationer i HVAR 8 DAG utan särskildt medgifvande förbjudes vid laga påföljd.